

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
КУЛАТА С МИШКИ
ПОЛСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Имало едно време един лош цар. Той живеел в дворец, съграден край езеро, голямо като море. Малко по-нататък от двореца се простирал столичният град. По бреговете на езерото растяла гъста борова гора.

Отвъд широкия двор на царския дворец се издигала висока осмоъгълна кула. Там отивал често царят да гледа града и гората. Веднъж, както седял в кулата, при него влязла царицата. И тя била като мъжа си, зла и скъперница, а по хитрина никой не можел да се мери с нея.

— Ти гледаш царството си, царю — рекла тя на мъжа си, — ала не виждаш каква голяма опасност го заплашва.

— Опасност ли? — рекъл царят. — Ако говориш за нашите неприятели, аз ще ти кажа, че съм намислил да издигна здрава и висока крепост. Тя ще пази царството ни от всякакви врагове.

— За други врагове говоря аз — казала царицата. — Ти имаш дванадесет братя. Между вас, тринадесетиях князе, баща ти е разделил някога царството си. Твоите братя мислят само за едно: как да грабнат и разделят помежду си земите ти.

— Тъй ли? Но какво да направя тогава?

— Трябва да се отървеш от братята си и да станеш цар на цялото царство. Тогава никакви врагове не ще смеят да те нападнат.

— Лесно се казва такова нещо, само че мъчно се извършва — рекъл царят.

Тогава царицата се навела над него и му пришепнала:

— Иди при вещицата в гората! Тя знае всички средства. Тя ще ти помогне.

— Ще ида довечера — казал царят.

И сърцето му затупкало от радост, че ще стане владетел на голямо царство — най-голямото в света.

Никой не чул тоя разговор между царя и царицата. Те били на върха на кулата — в най-горната стая. Ни придворни, ни слуги не смеели да влизат там.

Но додето царят и царицата си говорели как да завладеят широката земя, един паяк се спуснал от потона й чул всичко. После се издигнал отново по своята жица и се изгубил, без да го види някой. Па и да го види — какво от това? Какво може да направи един паяк на тоя силен цар?

Щом се мръкнало, царят тръгнал с най-верния си слуга към гората, дето живеела магьосницата. По пътя слугата разказвал на своя господар какви лоши личби бил видял.

— Не беше сега време да идваме тук — рекъл той. — Когато излязох тая заран, соколът, който ми бе кацнал на ръката, отлетя, без да съм му дал знак, и не се върна вече. Когато влязох в двореца, една голяма ваза се счупи, без да съм се допрял до нея. А старата слугиня, моя стрина, ми каза след това, че всичките й пчели избягали от кошерите си. Това става втори път през живота й. Първият път пчелите избягали в оня страшен ден, когато реката и езерото бяха се разлели, та наводниха околността. Сума градове заляха те и хиляди хора потопиха, ако си спомняш. Лоши личби, господарю! Лоши личби!

Но царят продължавал да върви през старите гробища, без да каже дума. А слугата продължавал:

— На пладне видях да се показват от езерото удавници. Телата им бяха бели и дълги, златните им коси плуваха във водата, а ръцете им се протягаха към мене, сякаш искат да ми кажат: „Зло чака двореца, старче! Кажи на царя да бъде предпазлив!“

— Я млъкни: стига си разправял глупости! — рекъл царят ядосано. — Аз не вярвам в суеверия.

Те стигнали до средата на гората. По слабата светлина, която мъждукала през листовината, познали къде е хижата на вещицата. Като излезли на една полянка, видели голям дъб. В дънера му се опирала землянката, покрита със слама и клони. Излаяло куче, но един прегракнал глас го спрял.

— Ти стой тука — заповядал царят на слугата, — а аз ще вляза. Почакай ме, додето се върна!

И като пристъпил две-три крачки към хижата, извикал:

— Бабо Яго, отвори ми! Аз съм.

— Ти ли си? Че кой си ти? — обадила се бабата отвътре.

— Царят. Отвори ми, стара вещице!

На вратата се показала бабата. Тя била грозна, с прошарена коса, с криви зъби и сбръчкано лице.

— И цар да си, за мене си толкова голям, колкото и всеки друг. Ей сега мога да те превърна на кон и да ти се яхна на гърба. Ще те препусна и ще отида при сестрите си, които играят хоро хей там, навръх планината.

— Стига си се хвалила — казал царят, като ѝ подал няколко жълтици.

— Не се хвали пък ти с парите си! — казала вещицата. — Аз правя зло само защото ми е приятно, а не за пари. Нали и ти си дошъл при мене, за да ти помогна да направиш някому зло?

— Да — отвърнал царят.

— Кажи ми тогава какво искаш! Да пратя някому болест ли? Кажи, кому?

— Не е това, което искам от тебе. Нещо по-важно.

— Да пратя на народа градушка и град ли? И това мога да сторя, стига да поискаш.

— И сега не позна. Нещо повече искам аз от тебе.

— Значи, ти искаш да убиеш някого, а? Отгатнах ли най-сетне?

— Да, но не едного, а дванадесет души.

Бабата влязла в хижата и вмъкнала вътре царя.

— Кажи ми сега, кои би желал да изчезнат?

— Моите дванадесет братя. Искам цялото царство да стане мое.

— Бива — рекла вещицата — Аз имам една страшна отрова, която пазя за много важни случаи. Ще ти я дам. Тя ще ти свърши работа.

И бабата извадила от един ковчег мехурче, пълно с черна течност. Царят оставил на ковчега кесията си, пълна с жълтици.

— Не трябваше да ми даваш пари — казала вещицата. — Аз ще си получа наградата от другаде. Ала и ти ще си получиш наградата: бъди сигурен!

И тя почнала да се смее с дрезгавия си глас.

Когато излязъл от хижата, царят повикал слугата, но такъв силен вятър се вдигнал, че гласът му не се чул. Царят трябвало да се спре и да почака, докато утихне бурята. Тогава от хралупата на едно голямо дърво се раздал гласът на слугата:

— Страшна нощ, господарю! Додето ти беше вътре, непрестанно духаше. Като че ли всички дяволи са се събрали тук, на това проклето място. Да се махаме по-скоро!

И те с бързи крачки се отдалечили. Няколко деня подир туй царят се престорил на тежко болен и пратил да повикат братята му.

— Кажете им — рекъл, — че умирам. Искам да поделя между тях царството си.

Пратениците отишли, но дълго не се връщали да донесат отговор.

Един ден, когато царят седял в стаята си, дошли стражите да му кажат, че някакви двама пътници чужденци го молят да ги прибере да се подслонят. Той заповядал да ги изпъдят, както бил свикнал да прави в такива случаи.

Пътниците тръгнали да обикалят по околните къщи, дето живеели придворните на царя. Напразно чукали те по вратите на богатските къщи: никой им не отварял. И придворните били жестоки като своя господар.

Единият пътник рекъл на другаря си:

— Напразно ни хвалеха голямото гостоприемство на тая страна. Изглежда, че тукашните изселници са скъперници и злосърдечни.

— Не се знае — казал другият. — Струва ми се, че гостоприемство не бива да се търси в дворците, а другаде. Виждаш ли оная хижа хей там, на отвъдния бряг на езерото? Да отидем там. Къщицата изглежда бедна, но може в нея да живеят хора — по-добри от тия богаташи. Да видим.

Отишли. Още отдалече се видяло, че в хижата живеят хора, свикнали на ред и чистота. Около къщицата растели високи липи. Край хижата имало градинка с хубави цветя. Пред вратата седяла жена и плетяла.

Като съгледала пътниците, че вървят право към хижата, тя станала и ги посрещнала. Те били и двамата високи, с дълги вълнени дрехи, препасани с въздени пояси. Носели сандали с дървени подметки, обути на бос крак. Държели дълги закривени тояги. По една торба на рамото — това било всичко, което имали.

Единият пътник рекъл усмихнато на домакинята:

— Може ли, добра жено, да си отпочинем у вас? Горещо е, ние сме уморени, а пътят ни е доста дълъг.

— Заповядайте, скъпи гости — казала жената.

От хижата излезли домакинят и неговият син да посрещнат гостите.

— Драго ще ни бъде, ако останете у нас през тоя ден — казал любезно мъжът. — Ние не сме богати, ала ще ви угостим с каквото е дал Господ. Имаме хляб, мед и медовина. Днес у нас е семеен празник:

момчето ни навърши седем години. По тоя случай сме поканили и съседите да ни дойдат на гости.

Влизайки вкъщи, пътниците казали:

— Мир и обилие да има в тая къща.

И седнали на трапезата. Сложили им да се нахранят. Като похапнали, гостите се заприказвали с домакина. Единият от тях — по-старият — го запитал:

— Искаш ли да станеш цар?

Мъжът отвърнал усмихнато:

— Право да ви кажа, не съм никога и мислил за такава работа. Но ми се струва, че тя ще да е доста тежка. Па и не е за мене. Де се е чуло и видяло орач да носи корона?

— Както и да е, ти ще я носиш един ден.

— Че как ще стане това? Аз не съм от царски род. Царе стават ония, които са от царски род.

— Ти ще станеш цар и мнозина от твоите потомци ще управляват тази голяма земя след тебе.

Домакинът навел глава. Тия пътници му се видели някакви чудотворци, преоблечени на прости странници, и той повярвал в думите им.

След това взели да пристигат — по двама, по трима — съседите с жените и децата си. В оная земя хижите били разпръснати — надалеко една от друга. При все това надошли много хора — три пъти повече, отколкото очаквали домакините. Храната и питието почнали да се привършват.

Жената извикала мъжа си настрана и му рекла:

— Какво да правим сега? Сложих на трапезата последния хляб, последната паница с месо и последното гърне е медовина. Нищо вече нямаме, а хора идват. Гладни ли да ги оставим? Толкова път са били, докато стигнат дотук.

Чул тия думи старият пътник. Станал, отишъл при жената и й казал:

— Не се безпокой! Иди в избата: там ще намериш всичко, каквото ти трябва.

Като отишла в избата, домакинята се слисала: в нощвите за хляб имало толкова пресни пити, че месалът се бил вдигнал чак до потона. На масата върху големи тепсии видяла наредени големи късове месо,

току-що изпечено. И те били цяла камара. А на пода имало сума гърнета, пълни с медовина, и големи бъчви с мед. Жената повикала своя мъж да сподели с него радостта си. И двамата, учудени и трогнати, отишли да благодарят на своите гости — двамата пътници. Но като влезли в стаята — видели, че пътниците не са там. Никой не ги бил забелязал кога са си отишли.

Гостите се научили за чудото и като се прибрали, разказали на домашните си. Скоро се разнесъл навред по околността слухът за станалото. Почнали да идват хора отвсякъде да хапнат от чудните хлябове и да пийнат от медовината. Всички жители на града и околните села се изредили. При все това нито храната намалявала, нито пиетието. Вземе ли домакинята десет погачи да ги разчупи на гостите, на тяхно място изведнъж се явявали други десет. Тъй ставало и с меда, и с месото, и с медовината.

Хората почнали да гледат с голяма почит домакинята. За всичко се допитвали до нея. Уважавали я повече от цар.

По едно време по пътя се зачул конски тропот. Пред къщата спрели сума конници.

— Много народ се е натрупал тук — рекли си те един на друг. — Навярно има сватба. Хайде да влезем!

На вратата ги посрещнал един от гостите и ги поканил:

— Елате, конници! Влезте, та се нахранете! В тази къща всеки е добре дошъл. За всички има и храна, и пиетие. Чудеса стават тук, казвам ви: колкото повече ядеш и пиеш, толкова повече има. Медовината се лее като от извор. Цели тепсии с печено месо има — крехко и тлъсто. А хлябът е като козунак — колкото и да ядеш, не можеш се наеде. Влезте. Влезте!

Конниците влезли. Като седнали на трапезата, запитали ги кои са и отде идат.

— Ние сме пратеници на дванадесетте царе, братя на вашия цар. Казаха ни да бързаме, защото царят ви се готвел да умира. Канел нашите царе да го споходят. Тръгнали сме да му известим, че братята му ще му дойдат на гости.

Един селянин се обади:

— Царят бил болен ли, казвате? Не сме чули такова нещо, но не е чудно, всичко става.

Друг рекъл:

— Може, може. Сума време има, откак не сме го виждали да излиза с колесницата си, нито да тича по лов из нивята и ливадите.

Трети казал:

— Житата са вече узрели, а той не е пратил още хора да ни поведат на жетва.

Един от конниците запитал:

— Кара ли ви царят да му работите? Че земята не си ли е ваша?

— Не е. Негова е. Всичко е негово. Ние нямаме нищо. Съсипва ни от работа. И за най-малката грешка ни затваря хей в оная кула, на брега на езерото. Там е много страшно.

— Значи, лош цар, а? Ще го видим. Трябва да побързаеме, че нашите господари ще дойдат утре. Те вървят подир нас с придворните си.

И като се обърнали към домакина, рекли му:

— Благодарим ти, братко, за гостоприемството. Дано къщата ти бъде винаги все тъй пълна. Дано успяваш във всичко, което заловиш. Хайде, сбогом. Добре ще е, ако и в двореца ни посрещнат тъй, както ни посрещнахте тук.

Но неколцина се обадили със смях:

— Недейте се надява! Нашият цар е скъперник. Ако не си носите хляб, от глад ще умрете.

Когато стигнали в замъка, пратениците видели, че там стават приготовления за угощението. Ловци носели зайци, глигани, диви кози и сърни, убити по заповед на царя, а селяни — заклани овни и телета. Печел се хляб в няколко пеци. Месели се баници.

Конниците съобщили, че скоро ще пристигнат техните господари със своята многобройна свита. Царят заповядал да им кажат, че въпреки болестта си ще се яви в пиршеския чертог, за да изрази на своите братя почитта си.

Дошли най-после и царевите братя. Много придворни вървели с тях, все богато облечени и натруфени. Между царя и братята му имало отдавна свади за земя и власт. Но като се научили, че брат им е на смъртно легло, царете решили да се придобрят с него: най-после на умиращ човек не бива нищо да се отказва.

Те влезли в големия пиршески чертог, дето ги поканили. Техните хора били повикани в друг чертог, за да пируват заедно с придворните на местния цар. Царедворците скоро забравили своите господари,

защото засвирила музиката и слугите почнали да принасят ядене и пиене.

В големия чертог, отреден за братята, седял на разкошно легло царят. Леглото било до самата трапеза — да може домакинът да яде и пие заедно със своите гости. Край него седяла на висок престол коварната царица, облечена в най-хубавата си премяна. Тя била тъй прелестна, тъй мила и любезна, че никой не можел да се усъмни в добротата ѝ. Белите ѝ копринени дрехи блестели, изпъстрени с бисер.

— Братя мои — рекъл домакинът. — Добре сте дошли. Не зная как да ви се отблагодаря за високата чест, която ми направихте, като се съгласихте да дойдете на последното угощение, което уреждам. Дано вашата братска обич ме придружава по непознатия път към оня свят.

Царете били жалостиви. Без да подозират нищо зло, те се трогнали от тия думи. Някои дори се просълзили.

— Прости ни — казал един от тях, — че понякога сме били може би несправедливи към тебе, братко. Сега виждаме, че сме сбъркали. Няма на тоя свят нищо по-добро от братска обич.

Друг от братята рекъл:

— Ние сме синове на три майки, ала на един баща. С това може да се обясни, защо сме се карали понякога. Но пък не бива братя да живеят постоянно в свади. Много ти благодарим, че ни свика да се придобрим с тебе.

— Заповядайте на трапезата — казала царицата, която мълчала дотогава. — Седнете — да ядем и да пием. Всичко зло между вас трябва да бъде занапред забравено. Като братя се обичайте и като братя изпратете своя умиращ брат.

Тя дала знак на слугите да почнат да поднасят. Ястията били кое от кое по-вкусни. Скоро в чертога се вдигнала весела глъчка. Почнали да се смеят, да си подхвърлят закачки. Някои дори започнали да пеят: весело им било на душата.

Дълго траяло угощението.

По едно време царят направил знак, че иска да говори.

Всички млъкнали.

А той казал със сподавен глас, както говори отслабнал от болест човек:

— Братя, нека в името на братската обич, която ни е събрала, пийнем от стогодишната медовина. Вие знаете, че нашият баща ми е

оставил в избата на тоя замък няколко бъчви с медовина, напълнени още от неговия баща. Виното е старо. То е сладко и силно. То може да ни опие, но затова пък ще развърже езиците ни и всеки от нас ще каже какво му е на сърцето. Виночерпецо, вземи голямата златна чаша и я напълни догоре!

Приближил се същият слуга, който придружавал царя до хижата на вещицата. Той вдигнал една голяма стомна и почнал да налива медовина в широката златна чаша. Виното било тъмночервено и гъсто. Пенело се.

Царят вдигнал чашата и я доближил до устните си. Всички го видели, че пие с удоволствие. Никой не се почудил, че той пие бавно: нали е болен и ръката му трепери?

Когато царят предал чашата на съседа си, тя била до половина празна. Всъщност слугата я бил налял само до половината, а царят се престорил, че пие. В медовината била изляна отровата, приготвена от вещицата.

Чашата обиколила всички. От време на време слугата я допълвал от стомната, дето имало медовина с отрова. Когато всички пийнали — и пийнали доста, завъртели им се главите. Станало им много весело. Приискало им се да пеят. Отворили си устата, но от гърлата им не излязъл никакъв звук. Всички се били сковали като трупове. Седели и не можели да се помръднат. Гледали се един другиго и не можели да се познаят. Лицата им били посинели. И ето, че — един по един — те почнали да падат: кой на трапезата, кой под нея. Никой не успял да издаде звук.

В чертога царяло смъртно мълчание. Никой не смеел да се помръдне. Слугите, поразени от ужас, стояли като вкаменени. А от чертога, дето пирували придворните, се носели весели викове, смях и песни. Чували се и отдалечените звукове на музиката.

Царят станал.

— Никой да не влиза тук! — заповядал той. — Заклучете всички врати!

Заповедта била изпълнена.

— Сега отворете вратите, които водят към езерото!

Отворили ги.

— Изнесете тия трупове и ги хвърлете във водата!

Слугите изпълнили и тая заповед, па излезли.

В стаята останали само царят и жена му. Те се спогледали, без да си кажат дума. Най-сетне онова, което били намислили, се сбъднало. Но защо не са весели? Защо сърцата им тежат в гърдите като камъни? Не е ли вече тяхна голямата земя, обширната земя, безкрайната земя?

Те мълчат и се гледат. Времето минава бавно, много бавно минава то. Смолата пращи във факлите. Маслото треци в малките глинени светилници, като че ли някоя невидима ръка му долива вода.

Няма ли да се върнат най-сетне слугите?

Царят извиква.

Никой не му се обажда.

Извиква втори път: страх го е да бъде насаме с тая жена, която го е подучила да изтрови братята си.

Но и тоя път не идва никой.

Царят пада на леглото: зле му е, свят му се вие, тежко му е на сърцето.

Ала ето, че се зачуват бързи, изплашени стъпки. Влиза верният слуга — оня, който е поднесъл на царете отровната медовина. Лицето му е сгърчено от ужас.

— Бягай, господарю! Бягай и ти, царице! Народът се е разбунтувал. Изплашените слуги са разказали всичко. Идат, идат — те са мнозина. Те са хиляди. Искат да ви накажат. Искат да ви убият. Искат да изгорят замъка. Бягайте! Аз ще заключа след вас. Ще скрия дирите ви. Ще залъжа народа, докато избягате.

Царят се разтреперва, сякаш е трескав.

— Къде да бягам? — вика той изплашено.

— В гората — казва царицата. — При вещицата!

— Не, не — вика слугата. — Замъкът е в обсада. Той е заобиколен отвед. Може да се избяга само към езерото.

— Тогава в кулата — казва царят. — По-скоро в кулата! Там няма да ни намери никой.

И той повлича жена си към яза, който води за кулата.

В това време чертогът се изпълва с хора. Едни носят мечове, други — вили, трети — сърпове, четвърти — къси копия. Напразно слугата се опитва да им прегради пътя към вратата, водеща за кулата.

Тълпата вика, реве, крещи.

Тя нахлува през вратата по следите на избягалите. Но вън е тъмно. Награбват факли. Вижда се язът, който съединява терасите на

замъка с кулата. Белее се булото на царицата, която царят мъкне към тежката врата на кулата.

Хората се затичват подир тях, ала вратата се заключва. Тая врата е желязна: мъчно се разбива.

Тълпата се спира.

— Избягаха проклетниците! — крещи един.

— Да разбием вратата! — реве друг. Но един белобрад воин казва спокойно:

— Няма защо. Стойте. Ще заградим кулата отвсякъде. Ще ги пазим да не избягат.

— Те там и ще си умрат — добавя друг.

Тъй ще бъде най-добре. Всички насядват на брега на езерото. Запалват огньовете. Почват да си приказват тихо. Така минава нощта.

На съзоряване хората виждат, че по яза пълзят към кулата мишки и плъхове. Те са с хиляди: не можеш ги преброи. Сиви, едри, гладни. Един паяк ги води: малко паяче — същото паяче, което е подслушало преди време разговора на царя и царицата.

Мишките и плъховете вървят. Би рекъл човек, че жива лава се лее към кулата. Те не се свършват. Едни навлизат в кулата през дупките на стените, а други вървят подир тях — все по-многобройни и побързи.

Хората си търкат очите: наяве ли е това, или насън? Отде са се взели толкова мишки и плъхове?

Три дни тълпата пазила входа на кулата. Когато най-сетне разбили голямата врата и влезли, не намерили и следа от царя и царицата.

— Мишките и плъховете са ги изяли — рекъл старият воин.

Същия ден народът се събрал да си избере цар. Не бил избран никой от царедворците, защото те всички били жестоки като своя господар. Не бил избран и никой от князете — сродници на царицата.

Народът избрал оня домакин, който бил прибрал двамата пътници и в чиято хижа било станало чудото.

Скромният човечец не знаел нищо. Намерили го и му казали, че е избран за цар. Той се съпротивил отначало: отказал. Но после му дошли на ум думите на двамата странници и се съгласил.

Когато му съобщили, че ще пратят хора да го отведат с тържество в замъка, той рекъл на народа:

— Няма да раздавам правосъдие в оня замък, дето стана най-голямото престъпление. Ще съградя замък тук, около хижата, дето ми дойдоха на гости ония двама мъже. Нека оня проклет дворец стърчи, додето го разрушат ветровете, ледът и дъждовете.

Тъй и станало. Разкошен дворец се издигнал около скромната хижа, дето ястието и питието продължавали да се умножават, за да има за всички гладни и жадни.

А старата кула, която народът нарекъл „Кулата с мишки“, стърчала още дълго край езерото. Водата навлякла пясък около нея. Дърветата порасли — високи и клонести. Цяла гора се издигнала след време там. Дървесата заграждали отвсякъде кулата.

Хората не отивали на това проклето място, дето царят бил отровил братята си.

Един ден паднала гръмотевица и срутила „Кулата с мишки“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.